

APROXIMACIÓ A LA VIDA I OBRA DEL CATEDRÀTIC DE DRET VICENT CALABUIG I CARRA

JOSEP-VICENT FERRE DOMÍNGUEZ.

Vicent Calabuig i Carra.

I.- L'HOME

Vicent Calabuig i Carra va nèixer a Bocairent el dia 15 de febrer de 1852. Era fill de l'advocat bocairentí Bertomeu Calabuig Calabuig i de Josepa Carra Belda que, tot i ser de València, tenia arrels en el poble: sa mare, Magdalena Belda, també havia nascut en la vila de la Mariola i es va casar posteriorment amb Vicent Carra. Pertanyia a una important família de terratinents locals, amb nombroses propietats rústiques (Mas de Tollos, Bodí, El Pla, La Rambleta...). Son pare, Bertomeu Calabuig (1802-1882), fou un jove d'idees liberals, tot i que va evolucionar cap al conservadorisme. Exercí com a batlle de Gorga, i va escriure alguns opuscles sobre la repo-

blació de pins i l'elaboració de vins. Va ser premiat, entre d'altres, en l'Exposició Regional de 1867. Navarro Cabanes, en el seu manuscrit "Bocairente: Geografia e historia" (1923), diu d'ell: "Era persona muy estudiosa y brilló en la Sociedad Económica de Amigos del País de Valencia. Muy aficionado a la agricultura; seguramente después del Barón de Casanova, al Sr. Calabuig se debe la transformación agrícola de Bocairente. Al mejoramiento de sus fincas rústicas [se] dedicó en los últimos años de su vida, que luego continuó su hijo D. Vicente Calabuig y Carra".

"Era persona muy estudiosa y brilló en la Sociedad Económica de Amigos del País de Valencia. Muy aficionado a la agricultura; seguramente después del Barón de Casanova, al Sr. Calabuig se debe la transformación agrícola de Bocairente".

Vicent Calabuig va cursar a València estudis de segon ensenyament a les Escoles Pies, i, posteriorment, de Filosofia i Dret en la Universitat. Acabats aquests, i tret d'un breu període a Oviedo, es va establir al cap i casal, on fixaria la seua residència en una casa situada en el districte del Mar, al carrer de l'Abadia de Sant Martí, núm. 1, junt a l'església d'aquest nom, que va comprar el 1883, quan ja era catedràtic de la Facultat de Lleis, amb les seues germanes Magdalena i Josepa, també fadrines com ell i veïnes de Bocairent, per setanta-tres mil pessetes. Al morir la primera d'elles el dia de Nadal del 1890, va heretar la meitat de la tercera part *pro indiviso* de la casa, propietat de la finada. Nou anys després es va quedar amb tota la vivenda, al permutar la part de la germana viva per una heretat que ell tenia a Bocairent. A més, posseïa altres béns de tipus agrícola a Campanar, Benifaraig i Borbotó. Posteriorment va mudar la seua adreça a la plaça de l'Almoina. Una volta assentat a València, es va casar amb la senyoreta de família distingida, Elena Trénor i Palavicino, deu anys més jove que ell, amb qui va tenir sis fills: Bertomeu, Concepció, Pere, Manel, Ignasi i Desemparats.

Tot i això, no va perdre el seu contacte amb Bocairent, i fou protagonista d'un singular fet, discutit i controvertit a hores d'ara, ja que el 1895 va regalar a l'Acadèmia de Belles Arts

una important escultura ibèrica, el "Ileó de Bocairent", que s'havia trobat amb ocasió d'unes obres en la Lloma de Galbis, finca de la seua propietat que roman actualment al Museu de Sant Pius V de València. L'arqueòleg Pla Ballester posa en boca de Calabuig Carra les següents paraules:

"Apareció a mediados del siglo pasado desmontando cierto terreno para hacer una balsa, al pie de una colina (La Lloma de Galbis) donde nace una fuente pequeña denominada La Malladeta, partida de la Sierra, próxima a la fuente dels Brulls, que da origen al río Vinalopó. Hallóse quebrada en dos grandes trozos y otro pequeño, y no pudo encontrarse el correspondiente a las patas delanteras. Parece probable que la rotura no fue casual, sino intencionada y costosa, pues la piedra es durísima, del país, llamada vulgarmente de la Cordillera o de la Solana".

Va morir el 14 de febrer de 1915, als seixanta-tres anys d'edat, després d'una llarga i penosa malaltia, segons recollia el *Diario de Valencia* en la primera pàgina de l'edició del dia següent, on, a més de l'esquela, s'inclouïa una extensa necrològica amb una fotografia del finat. A l'arxiu del Senat es troba un lacònic telegrama comunicant l'òbit, que diu: "Don Marcelo Azcárraga, presidente Senado. Madrid Valencia. Tengo sentimiento participar acaba fallecer D. Vicente Calabuig. Marques González". Quatre dies després la Comissió del Senat comunicava el trist esdeveniment al Sr. President del Consell de Ministres i Ministre de la Governació, essent substituït, en elecció parcial, pel catedràtic de Dret Penal Pasqual Testor i Pascual.

2.- EL PROFESSOR

Calabuig i Carra representa el prototipus del catedràtic de la restauració que dibuixa Marià Peset: "El catedrático de la restauración es un hombre que reúne en sí todos los elementos del prestigio social. Ejerce en el foro y en la política, participa en diversas sociedades, la económica de amigos del país o el ateneo científico, la academia de jurisprudencia y legislación... Publica manuales y discursos de apertura, alguna otra cosa..." El seu període acadèmic ha estat estudiat amb detall per la professora de la Universitat de València Yolanda Blasco, de qui prenem les dades més reeixides.

Va cursar els seus estudis en els anys del sexenni revolucionari, breu període caracteritzat per la llibertat d'ensenyament i una certa autonomia universitària. Va obtenir les llicenciatures en Filosofia i Lletres i, el vint-i-cinc de juny de 1874, en Dret, el mateix any que Alfonso XII seria proclamat rei d'Espanya, després del pronunciament de Martínez Campos, finalment, el doctorat en dret civil i canònic el vint-i-quatre de maig de 1877. Va ingressar en el Col·legi d'Advocats de València el 1875, al qual va pertànyer fins al seu traspàs, tot i que abandonà l'exercici actiu el 1879, després d'haver exercit els dos anys anteriors com a advocat "de pobres", càrrec retribuït encarregat de la defensa gratuïta de les persones sense recursos. També va formar part de l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació, d'on fou secretari de la secció de dret polític i administratiu el 1881, i vicepresident durant sis anys, de 1886 a 1892.

Com a professor s'inicià amb un nomenament d'auxiliar (docent que solia suplir, de forma provisional i de vegades gratuïta, a algun catedràtic absent per malaltia, excedència o vacant) de metafísica de l'Estudi General de València, càrrec

que ja havia abandonat el 1876; posteriorment, el curs 78-79, fou també auxiliar d'ampliació de dret civil i codis espanyols i va impartir en eixe curs l'assignatura d'ampliació de Dret Civil, en la que a nivell anecdòtic cal significar que tan sols va suspendre el 6'6% dels 106 alumnes presentats, d'un total de 131 matriculats, excel·lents resultats que no es repetiran, però, quan impartisca Dret Civil, on el nombre de suspesos serà bastant considerable, la qual cosa ens fa pensar que degué ser un professor dels considerats durs.

En 1879, als vint-i-set anys, va obtenir la càtedra de Dret Civil (història i elements de Dret Civil espanyol comú i foral) d'Oviedo, que era vacant perquè el catedràtic titular s'havia traslladat a Salamanca i va ingressar en l'escalafó el 20 de gener de 1880. No obstant això, la seua permanència en la ciutat asturiana fou ben curta i prompte tornaria a la seua ciutat, on el seu arrelament el va fer incorporar-se a la nòmina de professors valencians que, formats preferentment en la pròpia facultat, va exercir allí la pràctica totalitat de la seua activitat acadèmica.

El mateix 1879 va signar les oposicions, amb altres nou aspirants, a la 2a càtedra de Dret Romà (història i elements) de València, però no va arribar a participar. Va guanyar la plaça Matías Barrio i Mier. Així mateix, a principis de 1881, i per tal d'estar més prop de València, es va presentar a un concurs de trasllat de la càtedra d'elements de dret polític i administratiu espanyol a Barcelona. El dret aleshores estava dividit en dues grans branques: Dret Administratiu, i Dret Civil i Canònic, tot i que l'especialitat convocada era diferent, ja que no era de Dret Privat sinó Públic. Calabuig es va presentar al concurs, la qual cosa encara era possible en un moment d'escassa especialització i on s'admetia eixe tipus de canvi, però no va tenir èxit. No obstant això, el mateix 1881 es va incorporar a la càtedra de Dret Romà abans citada de la Universitat de València, per permuta amb l'esmentat Barrio i Mier, qui se n'anà a impartir Dret Civil a Oviedo, amb la qual cosa Vicent Calabuig va aconseguir tornar a la ciutat i universitat desitjades.

Ja sols faltava arribar a la càtedra enyorada. Això fou possible el 27 de gener de 1882, quan va obtenir la segona càtedra de Dret Civil (història i elements de Dret Civil espanyol, comú i foral) per concurs de trasllat, en haver mort el titular. Se li va respectar el caràcter numerari i el sou —tres mil pessetes— que tenia en la de Dret Romà, de la qual, com es pot comprovar, va fugir tan prompte com va poder. Va prendre possessió de la nova càtedra el 9 de març, de la qual fou titular fins a la seua mort, tot i que en diverses ocasions va haver de demanar excedència a causa de les obligacions polítiques. D'eixa forma, Vicent Calabuig passaria a explicar l'assignatura de Dret Civil espanyol, comú i foral, que s'impartia en tres cursos de la carrera —a partir de 1884 sols dos—, i que n'era considerada part essencial. Així mateix, també fou catedràtic degà de la facultat de Dret des de 1912.

3.- EL CIUTADÀ

La presència de Calabuig i Carra en diversos àmbits socials i culturals de la ciutat de València fou molt notable. Així, fou membre actiu de la Societat Econòmica d'amics del país, institució dominada per l'ala conservadora al final de la restauració, de la qual va arribar a presidir la secció de Ciències

Socials el 1895; fou vocal del Consell d'Administració i de la Junta de Govern de la Caixa d'Estalvis, de la qual va arribar a ser vicepresident (1899) i, fins i tot, president (1902-1915), i secretari general de la Societat Valenciana d'Agricultura, entitat que aglutinava tots els terratinents.

També fou, a pesar de la seua ideologia i adscripció política, membre de l'Ateneu Científic, Artístic i Literari de València, de tendència liberal, i on fou introduït pel seu mestre, el catedràtic i jurista Eduardo Pérez Pujol. Allí es concentraven els professors i intel·lectuals més avançats de l'època, com a contrapunt d'altres institucions d'ideologia conservadora i catòlica; no obstant això, Navarro Cabanes ho considera com si fos un pecat de joventut i afirma que la relació amb l'Ateneu Científic li venia de la seua època estudiantil, quan era d'idees "algo avanzadas", demostrant allí, durant el curs dels seus estudis, els seus dots oratoris i dialèctics.

Així mateix, tingué una activa presència en determinats cercles literaris com Lo Rat Penat. Va arribar fins i tot a actuar de jurat i mantenidor dels seus Jocs Florals, i fou president de la seua secció literària. En el fons gràfic de la Biblioteca Valenciana hi ha dues fotografies, fetes en una excursió a Alberic el març del 1897, on apareix el nostre personatge amb diversos membres de Lo Rat Penat, entre els quals hi destaca Teodor Llorente, de qui va fer d'amfitrió en la visita realitzada a Bocairent en eixe mateix any. Cal pensar que Calabuig devia formar part del grup cultista de l'entitat que encapçalava l'eminent escriptor valencià, i que es va caracteritzar per defensar la unitat de la llengua, per optar per un valencianisme espanyolista i gens populista i per adoptar, a nivell ideològic, una postura apolítica, és a dir, de dretes i immobiliària. També es constata la seua presència en manifestacions de tipus religiós, i així apareix com a soci "titular de València" del I Congrés Eucarístic Nacional, que es va celebrar a la capital el 1893, i com a primer president de l'Acadèmia Calassància de València, associació creada i formada pels antics alumnes de les Escoles Pies.

Cal considerar-lo, per tant, com un personatge arrelat a la València de finals del XIX i principis del XX, relacionat tant amb polítics i prohoms com amb professors i intel·lectuals. Indiquem finalment, a títol de curiositat, que va mantenir sempre la relació amb Bocairent i l'estima de la seua terra; així, el prevere escriptor Pasqual Boronat i Barrachina, va publicar en l'Almanac de Las Provincias de 1898 un article sobre l'ermita del Calvari de Bocairent, que dedica al mateix Calabuig Carra, i que comença amb aquestes paraules:

"Muy señor mío y distinguido amigo: A usted, tan interesado en las glorias de su querida patria, dedico este artículo que recuerda una antigüedad valenciana, en que se halla vinculada una tradición memorable. Conviene estudiar los fundamentos en que estriba su exactitud, y procuraré hacerlo cuando

me sea posible registrar los archivos notarial, civil y religioso de esta villa. Mientras tanto, dignese V. aceptar estos apuntes que, si bien ligeros, no dejan de tener algún interés local".

4.- EL POLÍTIC

Escriu el bibliòfil i periodista Navarro Cabanes, escriptor de marcada tendència reaccionària que, tot i les idees avançades del Calabuig jove, "la madurez y el estudio le hicieron [cambiar] sus primitivas ideas y se afilió al partido conservador en 1891". Siga per això, siga per la defensa dels seus interessos personals i econòmics, s'alineà políticament amb eixa ideologia centralista, i va militar en el partit liberal-conservador de Cànovas del Castillo, on seguia les directrius del Marqués de Montortal. Després de l'escissió d'aquell partit, va dirigir la

Fotografia presa a Alberic l'any 1897 a un grup de membres de Lo Rat Penat. Amb el número 7, assegut amb bastó i barret, Calabuig Carra.

minoria silvelista de l'Ajuntament de València, del qual fou regidor des de 1893. Es pot considerar, per tant, com un polític característic del caciquisme de la Restauració, la qual va consolidar el poder de les antigues classes dirigents i la seua base econòmica, la gran propietat agrària, encara que com a polític, en l'opinió sempre favorable de Navarro Cabanes, era molt considerat i no tenia enemics.

Va ser diputat a les Corts per la província de València, ja que va resultar elegit en les votacions del 2 de març de 1891 pel districte d'Ènguera. Posteriorment, ho fou altres quatre vegades pels següents districtes i data de les eleccions: València (20 d'abril de 1898), Albaida (2 de juny de 1899), Alzira (18 de maig de 1903) i Gandia (21 d'abril de 1907). Segons el cronista de Corts Sánchez de los Santos, estava en possessió de la gran creu d'Isabel la Catòlica.

Així mateix, fou elegit senador de la legislatura 1905-1907 per la província de València, en les eleccions del 24 de setembre, en uns comicis restringits on participaven tres-cents seixanta electors, entre diputats provincials i compromissaris,

dels quals van exercir el dret al vot dos-cents seixanta-huit, que van votar tots ells els quatre candidats presentats, un d'ells Calabuig i Carra. Tornà a ser elegit senador en les eleccions de 22 de març de 1914, i en aquesta ocasió ho fou tant per la província de València com per la Universitat. Va renunciar a l'acta de la primera de les dues representacions. En l'elecció de la institució acadèmica, va competir amb José Joaquín Herrero i Sánchez, que es presentava a la reelecció, i Adolfo Gil i Morte. Va ser necessària una segona volta, ja que en la primera cap d'ells havia tret majoria absoluta. Eliminat el tercer candidat, en la nova votació Calabuig es va imposar a Herrero per un ajustat marge de quatre vots, setanta a seixanta-sis. Cal tenir en compte que el Senat, des de la Constitució de 1876, tenia un caire aristocràtic, ja que estaven representats els arquebisbats, les Reials Acadèmies, les deu Universitats, les quatre Societats Econòmiques de l'Estat i les províncies (tres senadors per cadascuna, amb l'excepció de Madrid, Barcelona i València que en tenien quatre).

Quant a la seua activitat parlamentària, el breu però interessant article de Francisco Sanchis la resumeix així: "Su actuación parlamentaria se desarrolló en campos tan dispares como los presupuestarios, el educativo, el social, el económico. Pero su actuación más relevante y la que presidió la mayor parte de sus intervenciones fue la mejora de las condiciones económicas y sociales de la tierra que le vió nacer; en una época en que la atención gubernamental se centraba en los problemas de Ultramar con la dejación en materia de Fomento, nuestro ilustre paisano consiguió importantes realizaciones contribuyendo a crear esa infraestructura mínima

Una altra imatge de Lo Rat Penat a Alberic, el 14 de març de 1897.

sin la cual el desarrollo ulterior de la zona no hubiera sido posible".

Així, va tenir un paper destacat en les comissions parlamentàries que redactaven els projectes de llei sobre el tram del tren de via estreta de Bocairent a Muro, que anava a permetre la comunicació ferroviària de la nostra població amb

Alcoi, i sobre la carretera de Villena a l'Alcúdia de Crespins, amb dos ramals d'entrada a Bocairent i Banyeres, que facilitaren l'accés dels carruatges a les dues localitats de la Mariola. Cal recordar que la construcció del pont del Riberet és d'aquesta època. A més, va tenir també importants intervencions com a membre de la Comissió de Pressupostos del Congrés, en la comissió mixta amb el Banc d'Espanya per a regular els canvis internacionals, en distintes comissions per a la construcció de carreteres (Gandia-Grau, Alberic-Sumacàrcer, Picassent-Catadau, Carlet-Castelló de la Ribera...) i ferrocarrils (València-Turís...), a més de manifestar-se en temes puntuals de caràcter educatiu i assistencial: ajudes als universitaris de províncies, solucions a la crisi obrera de València de 1898, situació de les classes passives en Ultramar, etc.

5.- L'ESCRITOR

Els escrits de Calabuig i Carra poden classificar-se en tres grups: obres filosòfiques, escrits de tema social i tractats jurídics.

Obres filosòfiques.

Les dues obres filosòfiques editades que coneixem de Calabuig reflecteixen el pensament d'un jove professor universitari de metafísica, tot i que la segona, una conferència en l'Ateneu, se situa, cronològicament parlant, en l'època en què exercia com a catedràtic de Dret Civil.

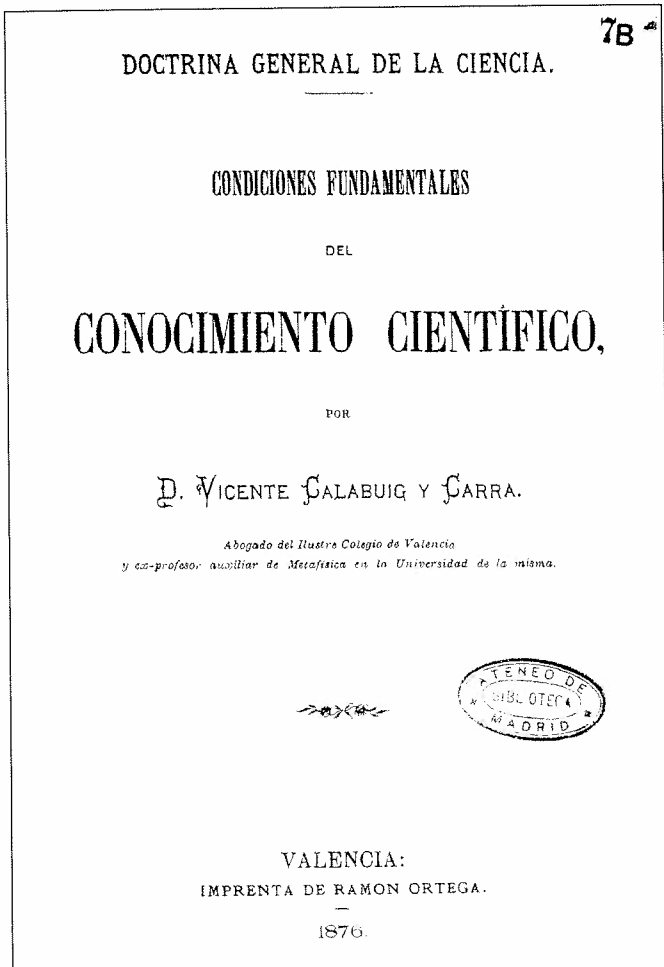
La primera s'intitula "Doctrina general de la ciencia. Condiciones fundamentales del conocimiento científico"

(València 1876, Imp. Ramón Ortega).

És un opuscle de 43 pàgines, que, en la nostra opinió, devia constituir la part introductòria d'un llibre més ampli, que possiblement no va arribar a culminar, al substituir les seues preocupacions metafísiques per les jurídiques. Mentre que la finalitat de l'obra en la seua totalitat hagués estat la de mostrar les condicions del coneixement científic com a fi racional de la vida humana, en la introducció s'aborden una sèrie de qüestions prèvies, com ara què és la ciència, quina la seua finalitat, l'objecte del coneixement científic, el pla i el mètode de la investigació, la font del coneixement (el jo o la consciència...)

En el llibret s'exposa la concepció de la ciència i de la filosofia de Calabuig, la qual cal situar dins de l'escola krausista. De la lectura del text es desprén que era un fidel seguidor del pensament del filòsof alemany Karl Christian Friedrich Krause (1781-

1832). Encara que no el mencione explícitament, sí que cita, en canvi, els escrits dels dos krausistes espanyols més importants, Julián Sanz del Río i Francisco Giner de los Ríos, així com al filòsof belga Tiberghien, que fou un important difusor del pensament del filòsof d'Eisenberg i que va tenir una gran influència entre els seguidors espanyols d'aquest del darrer

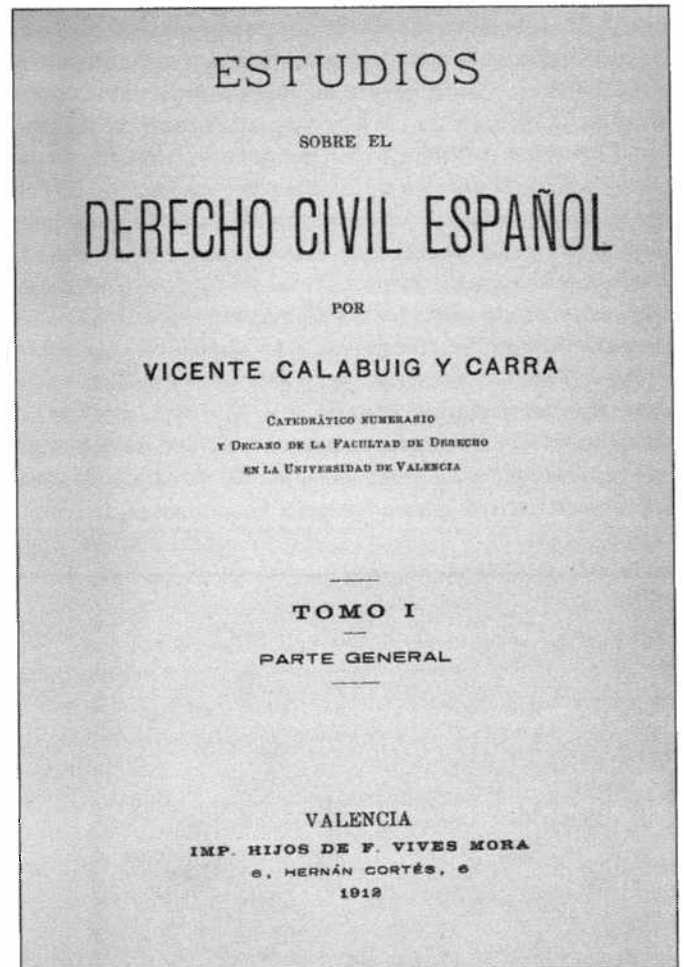

"Doctrina general de la ciencia. Condiciones del conocimiento científico"

terç del segle XIX. No és estrany que Calabuig optara per aquest tipus d'idealisme, ja que en la seua època d'estudiant va rebre lliçons de dos il·lustres representants del cercle krausista de València: el ja esmentat jurista salmantí Pérez Pujol i el filòsof madrileny Villó Ruiz.

La segona obra du per títol "Concepto y fines de la sociedad científica. Ateneo Científico, Literario y Artístico de Valencia. Discurso leído por D. Vicente Calabuig y Carra, en la sesión inaugural del curso de 1886 a 1887" (València 1888, Imp. de Ramón Ortega). Segueix la línia de l'obra anterior, i repeteix algunes de les idees allí exposades, com per exemple la visió unitària de la ciència o la consideració de la biblioteca, l'acadèmia i l'ensenyament com a institucions fonamentals de la societat científica; no obstant, és menys metafísica que aquella, i se centra més en el paper social que ha de desenvolupar la ciència com a fi col·lectiu de la humanitat que influeix de forma poderosa en la marxa i en el progrés de la civilització, tot i que també inclou determinades disquisicions filosòfiques com la visió dualista de l'essència humana que divideix en organització física i esperit, o la consideració de la família com a primera societat natural enfront de la hipòtesi del pacte social, que li sembla "harto deleznable". Davant del positivisme, que començava a imposar-se com a teoria científica, el discurs conclou amb un elogi de la metafísica com a ciència primera.

En resum, l'epistemologia científica de Calabuig Carra cal situar-la en la metafísica de l'idealisme. La seua aportació filosòfica es limita a difondre algunes idees centrals de la filo-

"Estudios sobre el Derecho Civil Español", volum 1.

sofia de Krause: la intuïció immediata del jo o la consciència com a punt de partida de la reflexió filosòfica, la concepció de Déu com a fonament absolut i veritat universal de tota la realitat, la consideració unitària de la ciència -considerada com un sistema de coneixements vertaders i certs, de la qual les distintes ciències no són més que branques-, la visió de la filosofia com a ciència dels principis, clau i fonament de les altres... Tot i això, Calabuig degué combinar aquesta opció intel·lectual amb un catolicisme ortodox, per la qual cosa és probable o que no professara de forma inequívoca alguns principis teòrics krausistes, difícilment compatibles amb el dogma religiós, o que fóra un tant eclèctic en els seus plantejaments.

Escrits de tema social

Quant als escrits de tema ciutadà i social trobem un informe elaborat com a regidor de l'Ajuntament de València i un altre discurs inaugural.

El primer s'intitula "La Casa Enseñanza. Fundación del Arzobispo Mayoral. Informe presentado al Excmo. Ayuntamiento por el concejal..." (València 1897, Imp. Emilio Pascual) i és, com el seu nom indica, un ampli informe escrit sobre la Casa-Ensenyament de València. Aquesta era una fundació de l'arquebisbe Andrés Mayoral, creada el 1759 i destinada a l'ensenyament de xiquetes, amb dues seccions: un col·legi per a l'educació i recollida de donzelles de naixement distingit, i un establiment per a l'ensenyament gratuït de xiquetes pobres, però que a partir de 1854 va ser progressi-

vament suprimida: l'Ajuntament va confiscar els béns i va ocupar les instal·lacions per a dedicar-les a oficines i a usos docents.

En contra d'aquesta actitud pròpia de l'Estat liberal, l'informe de Calabuig i Carra, que està dividit en tres parts (anecedents, fonaments, i solució i conclusions), i consta a més d'un ampli apèndix documental, conclou que l'Ajuntament no tenia cap dret sobre la Casa-Ensenyament, i que estava legalment i moralment obligat a tornar l'establiment a la situació de 1854 i a restablir les dues seccions educatives esmentades. El regidor fa una defensa aferrissada de l'ensenyament privat, i considera el públic com un servei que, com el de beneficència, presten l'Estat i els poders públics regionals i locals de forma subsidiària, en virtut del poder tutelar que exerceixen sobre una societat que encara ni és prou culta ni està suficientment desenvolupada per atendre les seues necessitats sense l'auxili estatal. Tot i això, reprén una suggestiva proposta sobre la necessitat que tenia València de comptar amb una nova casa consistorial, digna de la ciutat, la qual proposa que es construísca, de manera conjunta amb una plaça, en els solaris de l'antic convent de Sant Francesc, idea que, pel que sembla, va ser acceptada i va inspirar la construcció de l'actual Ajuntament i els seus voltants.

El discurs inaugural a què feiem referència abans, es troba en l'obra "Academia Calasancia de Valencia. Memoria acerca de su fundación por el Rvdo. P. Fernando Garrigós, y Discurso inaugural leído por el Dr. D. Vicente Calabuig y Carra" (València 1898, Imp. Manuel Alufre). En la conferència, el catedràtic enuncia les funcions primordials de l'associació que encetava la seua existència: mantenir la unió i amistat entre els antics alumnes i la fe i les conviccions allí assolides, així com ser instrument adient de l'educació contínua i autònoma del seus membres, entesa com a una activitat permanent que els ajude a perseverar en la primera formació rebuda. Però el tema del discurs és l'educació humana, a propòsit de la qual fa una encesa defensa de la religiosa.

Les dues publicacions de tema social responen, per tant, a actuacions puntuals del nostre personatge, i reflecteixen de manera evident la seua mentalitat política i el seu profund catolicisme. Tot i que la seua concepció de l'educació conté aspectes que estan en la línia de la pedagogia krausista, la defensa de l'ensenyament religiós l'allunya dels postulats del model que defensaran els krausistes espanyols, mitjançant la Institució Lliure d'Ensenyança: neutralitat, tolerància, laïcisme, secularització... Cal pensar que ja s'havia produït el viratge de Calabuig cap al conservadorisme, i que si bé manté la fe en alguns principis epistemològics de la filosofia idealista alemanya, la seua reflexió sobre temes socials, polítics i educatius se situa de manera nítida amb els postulats representats pels conservadors, separant-se de les idees defensades pels krausistes, que, pel que fa a la política, solien ser liberals.

Publicacions de caràcter jurídic

Les publicacions de caràcter jurídic constitueixen la part més important de l'obra de Calabuig i Carra. Trobem publicacions de diversos tipus: programes d'assignatures que impartia a la Universitat, articles solts publicats en revistes en el seu període docent asturià, un discurs inaugural del curs 1988-89 de la Universitat de València, intítulat "Concepto de derecho pri-

vado y desenvolvimiento orgánico de sus instituciones: la codificación civil en España" (València 1888, Imp. Nicasio Rius), i la seua obra fonamental "Estudios sobre el derecho civil español" (València 1912, Imp. Hijos de F.Vives). També ens ha arribat el segon volum manuscrit dels quatre que degué redactar, d'uns apunts de classe de dret civil del període 1884-1890.

El discurs inaugural publicat consisteix en una sèrie de reflexions sobre la codificació del Dret espanyol, tema de rabiosa actualitat en eixe moment, ja que estava a punt de publicar-se de manera oficial el nou Codi Civil de 1889, encara vigent. Calabuig aborda dues qüestions: l'objecte propi del Dret Civil, els drets de la personalitat, i les seues institucions, i la codificació del Dret Civil espanyol, on, després d'una aproximació a la seua evolució històrica, defensa els dos principis fonamentals que han d'inspirar eixa important tasca, que són la codificació doctrinal com a exigència imperiosa del dret modern, i la unitat legislativa com a conseqüència necessària de la unitat nacional i del sistema polític nacional representatiu vigent. El nostre jurista ni defensa l'eliminació completa de la legislació foral ni creu en la unitat imposada, com el cas de la supressió dels furs valencians el 1707, però considera les reformes parcials com el camí adient per a l'aproximació de les legislacions territorials, fins que s'arribe inexorablement a la desaparició paulatina de les diferències i de les necessitats que les provocaven, i a un corpus legislatiu únic per a tot l'Estat.

----- El nostre jurista ni defensa l'eliminació completa de la legislació foral ni creu en la unitat imposada, com el cas de la supressió dels furs valencians el 1707, però considera les reformes parcials com el camí adient per a l'aproximació de les legislacions territorials.

El llibre "Estudios sobre el derecho civil español" devia constituir la part general d'una obra completa sobre el Dret Civil, però el segon volum, que hauria d'haver tractat la part especial -estat civil, propietat i drets reals, obligacions i contractes, i la successió hereditària-, no va arribar a publicar-se. L'obra editada és una mena de testament del seu pensament jurídic, i del que havia transmés als seus alumnes. Es divideix en tres parts: "Preliminar", que és una reflexió sobre el dret en general; "Introducción", on presenta el concepte, objecte i mètode del dret civil, i "Parte General", on estudia les fonts del Dret Civil, els drets civils i els seus elements constitutius. L'estructura que presenta aquesta part general representa la contribució més excel·lent del nostre professor, en tant que incorpora en l'ensenyament jurídic valencià les noves

tendències de la doctrina alemanya amb la recepció formal de l'obra de l'important jurista Savigny.

L'obra jurídica de Calabuig i Carra ha estat estudiada amb profunditat per la professora Yolanda Blasco en la seua tesi doctoral, i arriba a la conclusió que l'advocat bocairentí té una visió de la matèria que es pot qualificar d'intermèdia, ja que tot i que coneix la nova doctrina alemanya i francesa, els seus plantejaments encara recullen moltes velles qüestions del Dret Civil, que ja no interessaven als civilistes i que no apareixien ja en els manuals. Coneix les modernes directrius del dret, l'estructura del seu text és també evidentment moderna, però fa més referències als juristes espanyols del XVI i el XVII i a autors que segueixen la línia romanista clàssica que a la doctrina moderna, tot i que de la copiosa bibliografia utilitzada es desprèn que tenia una àmplia formació jurídica i que coneixia les aportacions contemporànies. En opinió de la investigadora esmentada "Es un jurista de transición, en donde se dan cita actitudes más conservadoras y antiguas, pero que refleja ampliamente los nuevos planteamientos. Sus consideraciones responden más a planteamientos krausistas y tradicionales, mezclados, que nos revelan unas relaciones con el idealismo que entonces imperaba en nuestras facultades. Y permiten conocer el ámbito al que se adscribe este profesor: cercano a Giner y a Pérez Pujol, a pesar de su actitud conservadora. La separación entre institucionistas y los conservadores tiene aquí un término medio –quizá en el terreno de las ideas caben estas mezclas o eclecticismos-".

Tot i això, a Calabuig i Carra se li atribueix el mèrit d'haver introduït a la Facultat de Dret de València la part general del Dret Civil, si bé en la seua obra, potser per la seua deriva metafísica, segueix abordant qüestions generals que transcendeixen el camp propi del Dret Civil, que havia esdevingut més positivista i menys filosòfic, i continua plantejant qüestions que ja no estaven en mans dels civilistes, sinó dels filòsofs del dret, com les disquisicions sobre la naturalesa de l'home, el seu fi racional i la voluntat lliure..., però que el professor bocairentí considerava necessari incloure com a fonamentació epistemològica de la ciència jurídica, des d'una perspectiva idealista-krausista idèntica a l'expressada en les seues obres filosòfiques. Amb tot, en la seua concepció jurídica també s'adverteix el seu conservadorisme, com, per exemple, en la recerca d'una justificació i fonamentació racional de la propietat privada, que trobarà no en el treball, la llei o la convenció, sinó en el dret natural.

En conclusió, podem afirmar que l'aportació de Calabuig i Carra al pensament jurídic de l'època té una certa importància, tot i el seu eclecticisme, conseqüència de la confluència de diverses orientacions: concepció idealista de la ciència, krausisme, positivisme jurídic a la manera de l'escola alemanya, influències de la doctrina romanista clàssica, idees cristianes. Probablement la interrupció reiterada dels seus estudis i

investigacions per l'exercici parlamentari i per les múltiples activitats socials a què hem fet referència, va ser la causa que la seua obra jurídica haja restat incompleta, però com hem dit al principi, Calabuig i Carra representava el model del professor de la restauració en el qual l'activitat acadèmica, la investigació i l'assaig erudit anaven indefugiblement units al seu compromís polític, cultural i social. En canvi, la vàlua de les altres obres, filosòfiques o socials, ens sembla molt inferior, expressió d'una metafísica idealista les primeres, i mos-

tra del seu conservadorisme polític les segones, on no apareix, però, la vessant social i educativa del krausisme. Amb tot, el seu plantejament ideològic trenca d'alguna forma la clàssica separació entre krausistes i conservadors, i manté aspectes eclèctics. Si bé les seues actituds socials i polítiques no van ser liberals, com ho eren les dels professors espanyols segui-

dors del pensament krausista, en canvi es va mantenir fidel als seus postulats filosòfics i jurídics.

En conclusió, podem afirmar que l'aportació de Calabuig i Carra al pensament jurídic de l'època té una certa importància, tot i el seu eclecticisme